

խեցին ասել, թէ այսօրիկ ամենայն անձաք լի են. որք ի ձեռն աւաց եւ բերեաց, եւ ամենայն զգա[յ]ութեանց նկարեալ են զանձան զաւրութիւն նշանակելով. սակայն ոչ զգոյութիւն. քանզի փրկիչ ճշմարտապէս է ամենայնի եւ ծնաւ. որ երբ եւ իցէ յաշխարհիս յայսօրիկ ընդ նմին կատարեալ լինին անձ*. Սակայն ոչ ինքնագործ եւ աշխատաւոր կենդանոյ վաստակ հանգութեամբ. այլ զաւրութիւն վարեալ անաշխատ[ի] ձեռն ուրոյ եւ հերի գոյ թուեցելոցն հասեալ լինի. Արդ զվերագոյն եւ զառաջին հաստատութիւն նա է ընկալեալ եւ խիստ անուանեալ է վասն այսօրիկ ըստ քերդոյնի[.] ի ծայրագոյն գագաթին ընդ նմին ամենայն երկրի հաստատեալ. եւ մանաւանդ ի զաւրութենէ նորա առեալ** լինի միշտ որ մերձաւորագոյն է. ապա յետ այնորիկ որ հետեւին նորին. եւ ըստ կարգի այնպէս մինչ եւ հասանէ ի տեղեւ յորում մեք. վասն որ երկրի եւ որ ինչ յերկրի (եւ որ ինչ յերկրի***) են թուին թէ յոյզագոյն հերի գոյով յայ աւգտակարութենէն. (աւգտակարութենէն,†) տկարք են եւ անպարմարք. ըստ որում ընդ ամենայն թափ անցանել բնաւորեալ է աստուածոյն զաւրութիւն. եւ առ իրա որ առ մեղ է[.] նմանապէս պատահեալ. եւ գեր ի վերոյն մեր[.] ըստ հուպ լինելոյն առ աստուած գոյ(․) յաւետ եւ նուազ աւգտակարութեն հաղորդի. Արդ լաւագոյն է կարծել զոր եւ աստուծոյ մանաւանդ վայելէ յարմարել. իբրու յերկինս՝ Սերտեալ, զաւրութիւն. եւ այնոցիկ որ յոյզագոյն հեռացեալ են միոյ իսկ եւ ընդ նմին ամենայնի պատճառ լինեալ փրկութիւն մանաւանդ կամ իբրու ընդ թափ անցանելով. եւ հասանելով ուր գեղեցիկ ոչ է, եւ ոչ բարեհաճ. ինքնին գործել զոր առ երկրի են. քանզի այս ինչ ոչ մարդկան իշխանաց պատշաճ է՝ զինչ եւ իցէ գործոյ ի վերայ հասանել: Եւ զոր ինչ ասեմս այսպիսի ինչ, իբրու թէ իշխան քաղաքի կամ զորաց կամ տան մեծի՝ անկողնի կրտսիս հաւաքէ, կամ այլ ինչ նուազագոյն գործն կատարէ, զոր հանգիպեալ արմար ծառայն առնել բաւական իցէ, այլ իբրու յաղագս մեծ թագաւոր

ին պատմել Վամբուռսի եւ Գերբսի եւ Դարեհի զձեռն ի պարկեշտագոյնն եւ ի գերունակ բարձրութիւն մեծ վայելչապէս զարդարեալ ունելով՝ քանզի սորա իբրու հետեւեալ լի ունելով, հաստատեալ էին ի սուր կամ յերբառանք, որ ամենայնի էին տեսնելի. սիրալի ունելով հաստատեալ տունս եւ պատիպս ոսկիով եւ ելեքաւիտինս եւ փողոկիր պայծառացեալ եւ գրունս ունելով բազումս, եւ շարունակ գրունք գործեալ. ասպարիսաւք չափեալք ի միմանց ամրացեալ դրամք պղնձի մեծագունիւք փութապէս, եւ արտաք սոցունց արք առաջինք եւ ընդգրեալք զարդարեալ լինէին. ոմանք շուրջ զթագաւորանս պահպանեւ եւ պաշտաւանսք եւ ոմանք իւրաքանչիւր ապարանի պահպանք որք արին դարնապանք եւ ունկնալորք, իբրու զի այսպէս թագաւորն. այլ եւ ան անուանեալ զամենայն ինչ տեսեալ լինի եւ զատ ի սոցունց, այլք լինին կարգեալ. շահից շտեմանապետք, եւ զօրավարք քաղաքաց, եւ որսիցն ձրից ընդունակք, եւ այլոց գործոցն իւրաքանչիւրոցն փութաւորք. եւ ընդ նմին ամենայն իշխանութիւն զոյացութեան կատարեալ լինիւր: առ մուտս արեւ մինչեւ յեկեղանկոտոս, եւ առ ելս արեւուն մինչեւ ի Հնդկիս եւ ազգն ըմբռնեալ լինէին ի ձեռն զօրաւորացն եւ պետաց մեծ թագաւորի. որոց հպատակէին տուրնինաւ գնացք* եւ գետք եւ պատգամաւերք եւ պահարարքն փոխատրութեամբ հրապարակելով միմեանց ի ծագաց իշխանութեան մինչեւ ցտաւք եւ յերբատանք, իբրու զի թագաւորն փութացեալ լինէր միաւրեա նորագործեալն յամենայն յԱսիս: Արդ պարտ է համարել զմեծ թագաւորի զարտաւունութիւն առ աշխարհական աստուծոյն նուազագոյն, որչափ քան ընդրին միոյ շնչին է թէ մարմատարն ի ինկնեանացս: իբրու զի թէ անպարկեշտ էր ընդ իսկ կարծել զԳերբսէն ինքնին գործ կատարել զոր եւ իցէ՝ անձամբ ի վերայ հասանելով եւ մատակարարելով, որչափ մանաւանդ անվայելուչ ից եւ Աստուծոյն այս ինչ: Այլ պարկեշտագոյնն եւ վայելչագոյն, կալ եւ ճեալ նորին ի վայրին վերնագոյնն եւ զօրութիւն նորա ընդ ամենայն աշխարհ թափ անցանել զարեգակն ընդգրեւ եւ զլուսին, եւ ամենայն երկրի շրջաբերութեանն պատճառ լինելով եւ փրկութեան, որ յերկրի

* Նուանցքն մրայ. «Դէլ իմաստնակոյն արք զգառն զանբազ զատելի եւ, սանին»:

** Նախ «արեալ», զրուած, ապա վրան «ո», մը գրուած էր:

*** Այսպէս կրկին անգամ գրուած էր փակագծեալ:

† Այսպէս կրկին անգամ գրուած:

* Նախ գրուած էր «տուրնինան ազնացք» յետոյ սրբազրուած «տուրնինանազնացք» իսկ ի տուանցս ապա ուղղուած «տուրնինազնացք»:

են: Բանդի ոչ հնարից կարաւտանայ եւարբանեթեան* առ ի յայլոց ոմանց, որպէս առ մեզ իշխանութիւն պէտք ունին. յոքնաձեռնութեան վասն ներգոյ տկարութեան, այլ առաւանդաւորն եւ կարաւոյ զաւրութիւնն ի ձեռն պարզ շարժութեան պէտքէն առնակ կառարեն, որպէս արարեալ լինին մեծ արհեստքն ի ձեռն միոյ գործարանի, զորս քրտաբերի անուանեն: Բազում եւ զանազանն ի բաց կատարեն ներգործութեան. նոյնպէս եւ լարախիքն մի լինի խրելով ի լարիցն՝ շարժեցուցանեն զինն դասոյն զպարանոցն եւ զձեռն ուսուսիքն. այլ պատճառ է այսր իրի, զի ամենայն մասունք առ միմեանս օժի քաջայարմարութեամբ են շարակացեալ:

Արդ այսպէս եւ աստուածային բնութիւնն ի պարզէ ունենին եւ յառաջին շարժութիւն՝ զզարութիւնն առեալ լինի ի շարակացեալն եւ յայտնանէ դարձեալ ի հետագոյնսն մին եւ ընդ ամենայն անցեալ լինի. քանզի շարժեալ մի ի միոյն, եւ նոյն դարձեալ զմիւսն շարժէ զարդարմամբ առնելով ամենիցուն ընդաներար իւրեանց կազմութիւնց: Ոչ նորին ճառապարհին ամենեցուն գոյով, այլ զանազանն է որոց եւ ներհակաւ. եւ մանաւանդ առաջին շարակային առ ի շարժութիւն միւսոյն լինելով, իբրեւ լինէ անաւթէ միոյ ընկեցեալ լինի գունդ եւ թուէ, եւ երկարագունդ եւ զլան զի իւրաքանչիւր ի սոցունց, ըստ իւրոյ ձեւին շարժեալ լինիցի. կամ եթէ կենդանիք ամանք ջրային եւ ոմանք ցամաքին եւ թեւաւորս ի ծոց անելով արտաքս հանէ, յայտ է լինէ լուզական յիւրն լուզացեալ լինի յապարանս, եւ ցամաքայինն եռացեալ, իսկ աւգաինն վերացեալ յերկրէ ի յաւտս փչէ. միոյ առաջին պատճառին հատուցանելով ամենիցուն իւրաքանչիւրուն զիւր պատշաճութիւն:

Այսպէս եւ առ աշխարհաւ. քանզի ի ձեռն ընդ նմին ամենայն երկին շջարբութեան պարզարար տուրվաւ եւ գիշերաւ աւարտելով, այլոց ամենիցունց լինալ լինին գնացքն. եւ մանաւանդ ընդ միով գնդաւ պարունակելոցն, ոմանց երգագոյնն եւ ոմանց հերգագոյնն շարժելով, ըստ ասպարիմին յերկայութեան: Քանզի լուսին զիւր բոլորն յամուռն լինի կատարեալ, աճելովն իսկ եւ նուազելով. եւ արեգակն ի տարին, եւ սորա զուգընթացքն լուսա-

բերն, եւ ձերմեօի քաղցեալն: Իսկ Հրատն ի կրկնապատիկ ժամանակին, եւ Արամազդն ի կէտ, եւ վշաղպատիկ ստորնայտ իւրոյ: Այլ մի ամենիցուն յաւգաւորութիւնն երգակցեալ պարելով, ըստ երկին. ի մի լինալ լինի եւ ի նմին յանգի, զարգարունն ընդ նմին ամենայն, ոչ անգարելութիւն անուանելով: Այլ որպէս ի պարագետին սկսանելով, ընդ նմին մակահնչէ պարն ամենայն. արանց Համանգամայն եւ կանանց, զանազանաձայնիք ստորնագետնիք եւ ծանրագետնիք ի մի յաւգաւոր ներգաշնակապէս խառնելով, այսպէս լինի եւ առ այնմ. որ ընդ նմին զամենայն անաւրինէ նշն: Քանզի ըստ վերաստ. ներողութեանն այնմ որ բեր, անուանապէս. պարագետն եղեւ առ ասացեալ շարժեալ լինին աստեղքք, եւ ընդ նմին ամենայն երկին գնացեալ լինի (ամենայն երկին*) զիւրն գնացան: Եւ ամենափայլ արեգակն զօրեւն եւ զգիշերն սահմանանելով, եւ լանելով եւ մտանելով, եւ ըստ քառեակն ածելով տարոյն, յառաջ զեռալով հիւսիսային եւ յեւ զեռալով հարաւային լինի. եւ անձերեք եւ հողմք, եւ ցաւք եւ կիրք ի պարունակեալ զամենայն պահելով, վասն առաջնոյն եւ սկզբնածին պատճառի հետեւեալ լինին եւ սոցունց եւ փետոց ելլաւ եւ ծովաւ վերալին առաջմունք, ծառոց ջցութիւնք, պտղոց ժամամունք, ծնունդք կենդանեաց եւ մուտնք. ամենիցուն աճմունք եւ հաստատմունք եւ ապակաւութիւնք եւ գործակից լինելով առ այստիկ եւ իւրաքանչիւրոցն կազմութեան, որպէս ասացի:

Արդ յորժամ ամենիցուն իշխանն իսկ եւ ծնունդն աներեւան գոյով այլոց բայց ի մտաց, նշանակէ ամենայն բնութեան բերեալ լինի. ի մեզ երկրի եւ երկրի, եւ շարժեալ լինի փոռ թապէս բոլորիք յառուի եւ ծագաւք. եւ երբեմն աներեւան լինելով եւ երբեմն երեւեցուցանելով, եւ դարձեալ թաղուցանելով. ի միոյ սկզբանէ. Այլ յոյժ թուեցեալ լինի այսինքն լինելով. յայստիկ որ առ պատերազմունն լինին, յորժամ փողն նշանակէ զաւրաւարին. քանզի յայնժամ զձայնն իւրաքանչիւրոց լուեալ ոճն զվահանն ըմմանէ, եւ ոճն զտաւանն, եւ միւսն զսպաւարանն, եւ այլ ոճն զերկիւրն օսանէ, եւ միւսն ի կառնն ելանէ, եւ այլ օճն զդարաշէ եւ ընչաւանկան փարէ եւ հաստատէ վաղվաղակի տառնապետն զտառնակն իւր, եւ զստապետն

* Բարսի-Թան վերջաւորութիւնը չափերով մէջ առնուած էր ընդօրոնակութեան մէջ:

* Այսպէս կրկին անգամ գրուած է նոյն առ քառեակն:

զդանն կազմէ: Իսկ մեկտեղ ռազմին եւ սոսկին յիշեանք վայրն ընթանառն, եւ ամենայն ընդ միով նշանաւորով գորգեալ լինին, չհամանազակաւորութիւն ունաւ իշխանին:

Այսպէս պարտ է խորհել յաղագս ընդ նմին ամենայնի. քանզի ընդ միով կամաւ արական ամենայն իրեալ լինին՝ զոր ինչ խորաբան չիւրով է յատուկ, եւ նորին անտես գորով եւ աներեւոյթ՝ որ բնաւ ոչ է արգել, ոչ շարժեալ. ի մտածութի զմէջ թերահաւատութի: Քանզի եւ հոգին, ի ձեռն որոյ կեցեալ ենք եւ տանք ունիմք. եւ քաղաք. Սա անտես գոյով գործովք իւրովք տեսաւ լինի. քանզի ամենայն կենցալոյ զարդաբան ի ձեռն նորին եղեւ գտեալ: եւ կարգաւորեալ. եւ շարունակեալ՝ երկրի մշակումն եւ անկումն ապինաց զարդաբանն, եւ քաղաքավարութեան հանդիսաւոր գործք. գերտահհման պատերազմ, եւ խաղաղութիւն:

Զայսոսիկ պարտ է եւ յաղագս անոց զմաս առեւ, զարութեամբ իսկ գոյով նորա զարեղագոյն, գեղեցիկութի վայելազոյն, կենդանութիւն անմահ, առաքնութիւն առատագոյն. քանզի ամենայն մահկանացոյ բնութեան անդես գոյով, ի նոցանց գործոց տեսեալ լինի: Քանզի կիրքն եւ որ ի ձեռն աւգոյն են ամենայն եւ որ ինչ ի վերայ երկրի եւ որ ինչ ի ջուրս են, գործք աստուծոյ գոյ ձգմարտայեալ ասացեալ լինին, այնձ որ զայնորհաւորաբար է, եւ շարունակէ լոս քնակներն Եմ պետոկիւնայ ամենայն. որ էրն եւ էս եւ որ իցէ յետոյ. ծառք բուսեալք, եւ արք եւ կանայք, գազանք եւ էջք իսկ եւ ի ջուրս սնուցեալ ձկունք: Այլ նման ձմարտայեալ, թէպէտ եւ փոքր է նմանեցուցանեն, ի քարինն որ պարտ անուանին, եւ գրեալ լինին ի մէջս կարակնից, եւ ի մէջ կալով երկաթանիւր մասանցն, շաղկապմամբն յարմարեալ եւ ի կարգի պահէ զանայն զձեռն կարակնին. եւ անշարժ: Այլ ասեն թէ պատկերաբարձն փղիկ, վազմելով զԸԹենայ՝ որ ի ծայրաքաղաքն է՝ ի մէջ վահանի նորին. զգէմ անձին իւրոյ յարինեաց, եւ այնպէս շաղկապեալ ընդ պատկերին ի ձեռն ասեմն աներեւան արարագործութեան. իբրտ թե ի հարկն թե կամացի որ լինի զայն ինչ, ընդ նմին զամենայն պատկերն քակեալ լինի, քանզի նովաւ լինի շարունակեալ:

Արդ այս աւրինակաւ ան յաշարհէս շարունակելով, զգոյրիցս զաւղաւորութիւն եւ զփրկութիւն ոչ ի միջն գոյով, ուր հոգ է եւ տղմատեսակ տեղի, այլ ի վերն ի մարտն ի

մարտք* վայրի հաստատեալ, զոր ատուգապէս երկին փռեմք, առ ասհման վերնոյն զնոյն գեալով՝ Օրիմպոս՝ վասն բարբառալ զոյցն, եւ յանամենայն միջն եւ յանկարգ շարժութենէ մեկնեալ լինելոյն. որդեա եւ առ մէջ լեւալ ինչն ի ձեռն ձեռնայն եւ հոգնոց բռնութեանց, որպէս ասէ եւ հոմերոս: Այլ Արիմպոս՝ զոր ասեն աստուածոցն վայր. զգորշագոյն գոյ՝ ոչ հոգնովք թաւթափեալ լինի, ոչ երբեք անձրեւաւք խնայեցեալ, ոչ ձեռամբ խառնակեալ, այլ յաւէտ պարզ է: Այլ վկայէ եւ կենցաղս ամենայն զվերն վայրն ասեալ Աստուծոյ, քանզի ամենայն մարդիկ եղծք ունեցով. զձեռն յերակինս վերաձգեն, լոս որում բանի եւ ոչ շաղաւար այն ինչ վերաձայնեալ եղեւ:

Այլ եւ աս եհաս յերկին անշարժ. վայրի**, առ եթերն եւ ամպս վասն որոյ եւ ի զգալեացս պատուականագոյնն յայնիկ սկսեալն տեղաւ. աստեղք եւ արեգակն եւ լուսին: Վասն որոյ եւ միայն երկնային զվիշտ կեցեալ. գառութի ասեալ զարդարեալ լինին, եւ ոչ երբեք այլայլեալք եւ փոխաշարժեալք եղեն որպէս որ ինչ յերկրն են. գիւրափոփոխք գոյովք. բազում այլայլութեանց ընդունակք եւ զեն: Քանզի բնաւոր շարժութիւն զբազում մասանք երկրի ի վեր պատուեցին, եւ անձրեւք ողողեցն յանկարծակի հոսեալք եւ մակընթաց կոհակաց եւ անդատութի զբարձրաւ. եւ զցամաքս ծովացոյցն, եւ զծով զպաղաքեցոյցն. եւ բռնութիւնք աւուրցնիկ հոգնոց է յորժամ զգոյր քաղաքս զզոգեցին, եւ հրկիզութիւն եւ բոցք ոմանք ի յերկնից հեղեալ յառաջագոյն որպէս ասեն առ փայլծորնաւ, զարեւելանն կողմն բոցակեցեալ, եւ ոմանք յարեւմտեան կողմն. յերկրէ ի վեր բխեալ որպէս յետն խառնեղեացն ի վեր պատառելով, եւ առ երկրաւ բերելով աւրինակաւ ջրոյ, յորում զբարեպաշտիցն սեր, պատուեաց պատահալն անդ բաւառ. քանզի շուրջանակն ըմբռնեալ ի հոմանեան հրոյն վասն զի բերեալ արուս իւր գծերացեալ ծնաւն իրկեալ լինէր, քանզի մերձ նոցունց լինելով գետ հրոյն հանգիպեալ լինէր նորա. յայկոյնս եւ յայնոյն:

Եւ ընդհանուր բանի՝ զոր ինչ ի նաւի նաւակարն եւ ի կառս կառավարն, իւ պարու պարապեան, եւ ի քաղաքի քաղաք աւրենն, եւ առ զաւրս զաւրաւարն, զայս ինչ

* Բանն այսպէս կընկաւ ընդ:

** Վայրի, բարձր փականգի մէջ ամուսն էր ընդորնակութեան մէջ:

եւ ան յաշխարհի եւ սակայն ըստ որում չափու աշխատաւոր եւ իշխանն. եւ բարդմաշարժ եւ բազմացնոր. իսկ նորայն եւ անարտում եւ աշխատութեան մեկնեալ յամենայն տկարութեան: Քանզի անշարժ սերտեղ զարութեամբ՝ զան մնայն շարժել եւ պիտի անէ ուր եւ կամեցեալ լինի զանազան տեսակաւ իւր ընդոք՝ որպէս պղնձեայ, հո. արեւն քաղաքի անշարժ գոլով ի վարեցն նովաւ յանցնիսն զամենայն ինչ տնտեսին ըստ քաղաքավարութեան: Ժամդի յայս եւ թե հետեւ նմա՝ երանն իշխանը յիշխանութիւնն եւ խորհրդածուրքն եւ երեղեւցուցն: Եւ ժողովուրդարանքն որ պատշուճեւցուցէ սոցա եւ ոմն ի պահանջարանն ընթանան, զի հաստուցանեւ եւ ոմն առ զաստուարսն զի տացէ պատասխանի: Այդ լեալ լինին եւ հանադիսաւորութիւնք աւրինաւորք եւ կացուրդք տարկանք, եւ աստուածոցն զոճք՝ եւ զիւցազանց հաճութիւնք, եւ յիշատակք մահացուցելոցն եւ այլ իրաւ այլը ներդրորեալ ըստ միում հրամանի կամ աւրինական իշխանութեամբ ողջպահեւ զկամս արարողն. իսկ եւ այլ քաղաք համանգամայն լի են ինկաւք եւ համանգամայն աւրհնութիւնք, եւ հեծութիւնք, այնպէս եւ կարծելի եւ առ մեծի քաղաքիս, ասացից արդեւք, թե եւ աշխարհիս. քանզի աւրեղք մեզ մի եւ ան, ոչ եւ մի ընդունելով օգուցութեան եւ ոչ փութութեան, այլ վեհակալ եւ եւ հաստատուն ի վարքութեան. եւ նորին առանձնորդեալ ներդաշնակագետն, ընդ նմին ամենայն տնտեսեալ լինի աշխարհ, երկնի եւ երկրի բաժանելով զբնութեանց ամենայն սերմանեանց եւ տնկոց եւ կենդանեանց ըստ պզգի եւ ըստ տեսակի: Քանզի որք եւ արմանենիք եւ թզենիք եւ ձիւթենիք, որպէս ասեւ քերթողն, պողոնն եւ պիտանացուն, իսկ այլ անպտուղքն կատարեն, մայրք եւ տառապելք, սոճիք եւ անոճիք. հո այլ եւ պողոնք պողոց քաղաքն, սակայն ոչ ըլստմարանելոցն. իբրու ասնձիք աւ նեռնենիք գեղեցկապտուղք: եւ ի կենդանեաց վայրենիք իսկ եւ շնգանիք: որք ի յապի են եւ յերկրի եւ ի ծովու ճարակեալ լինի եւ անեալ եւ ապականեալ, անաւով ճշ արեւոյն: քանզի ամենայն զեռուն գանիվ ճարակեալ, որպէս ասեւ եւ հերակլիտոս: Այլ մի գողով բազմառն եւ ըստ կրիցն ամենայն անուանելով՝ զոր մեզ նորոգմասունս անուանեմք: Կոչեմք զնա Զնես եւ Գիւս. յարանտապեա վարելով առ նաւամբ, իբրու թե առացեալք լինիք թե վասն նորա կեալ լինիք ի ժամանակի. քանզի

եւ նա ժամանակեալ լինի. ասացեալ [ի] հետեւ հետեւելով ի յախանեն ի միւս եւ յախախան*, եւ աստուղեոս եւ պրանտոս եւ ի թերիտ եւ կերանիտ եւ իւլիտիտ յիւտիցն որ են անձրեւք, լինին անձրեւայինք եւ ի կերանիցն, որ են ամիպահարութիւն ասի ամպաւարաւ: Եւ յայլը ասացեալ որպէս լինի թարգմանեալ. ասկայն եպիսկապիտոս ասացեալ լինի որ ք ժակապտուղք. վն պողոցն որ առեալ լինին ք քաղաքացն, եւ գնեթիլոս. վն ծնողոցն. հո երկիտ վն հաստամանցն. եւ ամաւգիտոս վն կցորդութեցն. եւ հաղորդութեցն ամենեւեցն ընդ հոմասերս. եւ տերիտոս եւ փիլիտոս եւ ստորատիտոս եւ տրովպետոս եւ կաթարսիտոս եւ պաղամեոս եւ իկեփիտոս եւ մելեթոս-իւրպէս քերթողքն ասեն, փրկիչ եւ աղատիչ պատրաստապէս: Եւ զի ամենայն ընդ մի ասացից՝ երկնային իսկ եւ երկրային, ամենայն բնութիւն եւ քախտի մականուն գոլով որպէս եւ պատճառ եւ ամենեցուն: Վասն որոյ եւ յերկն Որփիական ոչ անպատշաճ լինի ասացեալ, Զնես առաջին, Զնես յետին, արգիկերանուն Զնես թագաւոր, Զնես հիմն երկրի եւ աստուար երկնի, Զնես արեգակն եւ լուսին, Զնես իշխան ամենից արգիկերանուն: Քանզի զամենայն թագուցեալ զարձեւալ իւ լոյս յոյժ սիրեցեալ խառնէ: ի որտ իւրեք վայլ նոցիւց արարեալ այլ՝ կամ եւ կարիտ ոչ այլ ինչ լինի ասացեալ, բայց թ նմանէ իբրու յայնպիսի պատճառ գոլով ամենայնի, եւ ի մարմին, վն զի առանց խափան, ընդ ամենայն թափ անցանէ: եւ պեւորութեն վասն զի ըստ ամենայնի աւարտեալ եւ զամենայն աւարտէ եւ ոչ ինչ եւ յեակացս անաւարտ. Եւ մասն լինի ասացեալ, զի մասնաւորք զամենայն. եւ նեմէս: որ եւ բաշխումն, զի իւրեքանչիւրում էակաց բաշխայ լինի, եւ տարատարաւ. լինի ասացեալ, վասն զի անձնաւորակելն ըստ բնութիւն. պատճէ:

Բարիք եւ երիտ մասունքն իմարմնին եւ ասոր. եւ պարտին ի նա լինին հայեցեալ. քան երիտ մասունքն. ըստ երկց ամանակաց բաժանեալ լինին. եւ թիւքն ասոր. պարտին. նիւն: գործեալն նշանակէ՝ եւ որ դեռ մանեալն լինի, զնիրկայս, եւ որ տախալն յեղակատն է, զապառնին: եւ ի մասանց ասոր. աւգոսն. ցանցեալն նշանակէ. քանզի անփոփոխելի է որ ինչ երեւն. իսկ կրաթեաւ՝ ներկայս եւ. որպէս տա-

* Յաղորդ քանի մի տող խոնական բառերով ի կտորը աննշտակ տպագրութեան մէջ դրուած է ի ծառայութեան. (տես էջ 627, մաս. 1.)

